

**Informatievoorziening investeringsfondsen
provincie Noord-Brabant**

Deel I Bestuurlijk rapport

27 maart 2017

Inhoudsopgave

1	Over dit onderzoek _____	4
2	Conclusies en aanbevelingen, reactie Gedeputeerde Staten, nawoord Zuidelijke Rekenkamer _____	7
2.1	Conclusies _____	7
2.2	Aanbevelingen _____	10
2.3	Reactie Gedeputeerde Staten _____	12
2.4	Nawoord rekenkamer _____	16
3	Informatie investeringsfondsen _____	17
3.1	Informatie van de fondsen aan Gedeputeerde Staten _____	17
3.2	Informatie Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten _____	20
Bijlage 1	Kernprestatie-indicatoren (KPI's) document <i>Monitoring, rapportage en verantwoording</i> _____	25

1 Over dit onderzoek

Wat is de kwaliteit van de informatie die Provinciale Staten Noord-Brabant ontvangen over de investeringsfondsen van Gedeputeerde Staten? Dat was de vraag waar wij ons onderzoek mee begonnen in december 2016.¹

De investeringsfondsen

Provinciale Staten stemden in de periode 2013-2014 in met de instelling van vijf fondsen: het Brabant C fonds, het Breedbandfonds, het Energiefonds, het Groen Ontwikkelfonds en het Innovatiefonds. Zij reserveerden hiervoor € 500 miljoen en stelden kaders vast voor onder andere de uitvoering en evaluatie.

Het geld hiervoor kwam uit de verkoop van Essent in 2009 en een ombuiging van het programma Brabant culturele hoofdstad in 2014 waarvoor reeds eerder Essent-middelen waren gereserveerd. Een (investerings)fonds is een financiële toezegging van de provincie. De vijf fondsen zijn bedoeld als bouwstenen voor het realiseren van de ambities van de provincie.

Gedeputeerde Staten zijn verantwoordelijk voor de (kwaliteit van de) uitvoering van de fondsen. Ze hebben het beheer en de uitvoering van de vijf fondsen op afstand geplaatst bij drie verbonden partijen waarvan de provincie 100% aandeelhouder/opdrachtgever is: de stichting Brabant C fonds, de Groen Ontwikkelfonds Brabant BV en de BOM² Holding BV. Bij de BOM Holding BV zijn Breedbandfonds Brabant BV, Energiefonds Brabant BV en Innovatiefonds Brabant BV ondergebracht.

Voor de meeste fondsen is het de bedoeling dat ze revolverend zijn: de geïnvesteerde middelen moeten terug worden verdiend en terugvloeien naar de fondsen, zodat er permanente investeringsbronnen voor de toekomst van Brabant ontstaan. Het Breedbandfonds, Energiefonds en Innovatiefonds dienen aan het einde van de looptijd minimaal nominaal revolverend te zijn. Dit betekent dat de nominale waarde van het fonds na looptijd groter dan of gelijk is aan de waarde bij aanvang.³ Het Brabant C fonds heeft een inspanningsverplichting om een zo hoog mogelijke mate van revolverendheid te realiseren. Voor het Groen Ontwikkelfonds is voorzien dat het niet of slechts in zeer beperkte mate revolverend is, vanwege de aard van de natuurprojecten die het betreft.

---

¹ Eveneens eind 2016 startten Gedeputeerde Staten de vierjaarlijkse evaluatie van de fondsen. De resultaten hiervan hebben zij op 20 februari 2017 in een Statenmededeling aan Provinciale Staten aangeboden. De evaluatie heeft tot doel het inzichtelijk maken van de voortgang, werkwijze, effectiviteit en efficiëntie van de fondsen en het beoordelen van de fondsen als instrument om de beoogde doelen te halen. De kwaliteit van de informatievoorziening aan Provinciale Staten is geen onderdeel van de evaluatie die in opdracht van Gedeputeerde Staten is uitgevoerd.

² De Brabantse Ontwikkelings Maatschappij.

³ Nominaal betekent: zonder correctie voor inflatie.

Verder dienen de fondsen onder andere te zorgen voor voldoende investeringen van derden. Als het fonds bijvoorbeeld moet zorgen voor ten minste het tweevoudige aan investeringen van derden, is sprake van een multiplier van minstens drie. Onderstaande tabel geeft een overzicht van enkele kenmerken van de fondsen.

Tabel 1: Kenmerken van de fondsen

Kenmerken	Fonds				
	Breedband	Energie	Innovatie	Groen Ontwikkel	Brabant C
Rechtspersoon Provincie 100%	BV Aandeelhouder/ Opdrachtgever	BV Aandeelhouder/ Opdrachtgever	BV Aandeelhouder /Opdrachtgever	BV Aandeelhouder/ Opdrachtgever	Stichting Opdrachtgever
Beschikbare middelen in mln €	50	60	125	240	25
Looptijd in jaren	Maximaal 25	Maximaal 24	Maximaal 24	15	4
Revolverendheid	Nominaal	Nominaal	Nominaal	Niet of nauwelijks	Zoveel mogelijk
Multiplier	≥2	≥4 en ≥2*	≥3	≥2	≥3

*Het fonds is opgesplitst in een warehouse- en ontwikkeldeel met elk een eigen multiplier.

In het document *Monitoring, rapportage en verantwoording, de Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen en het Instellingsbesluit Brabant C* is vastgelegd op welke wijze en waarover gerapporteerd dient te worden over de fondsen. Deze documenten bevatten voor vier van de vijf fondsen per fonds een overzicht met (te rapporteren) grootheden en kernprestatie-indicatoren (KPI's). Over de voortgang hiervan dienen de fondsen aan de provincie te rapporteren. Vervolgens dienen Gedeputeerde Staten Provinciale Staten te informeren in de P&C-documenten over de voortgang via de KPI's.

Het onderzoek van de Zuidelijke Rekenkamer

We hebben in kaart gebracht welke informatie de investeringsfondsen aanleveren bij Gedeputeerde Staten en hoe Gedeputeerde Staten vervolgens Provinciale Staten informeren over de fondsen. Ook hebben we onderzocht op welke onderdelen in deze twee informatiestromen ruimte voor verbetering is. Daarbij hebben we in het bijzonder aandacht besteed aan de informatie over de (mate van) revolverendheid.

Met dit onderzoek willen we bijdragen aan een zo optimaal mogelijke informatievoorziening over de fondsen, zodat periodieke monitoring mogelijk is en zodat besluitvorming over voortzetting, bijstelling of beëindiging van de fondsen door Provinciale Staten wordt vergemakkelijkt.

Voor het beoordelen van de kwaliteit van de informatievoorziening heeft de rekenkamer onder andere de door de provincie vastgelegde informatie-afspraken en algemeen aanvaarde uitgangspunten voor verantwoordingsinformatie gehanteerd, zoals begrijpelijkheid, bruikbaarheid en volledigheid.

Ons onderzoek richt zich op de periode vanaf de instelling van de fondsen tot begin 2017. Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen hebben we gegevens verzameld uit documenten, schriftelijke vragen en mondelinge interviews met betrokkenen van de provinciale organisatie en de fondsen.

Kwaliteit van de informatiehuishouding van de provincie

De rekenkamer stelt vast dat het aanleveren van de door ons opgevraagde documenten de provincie op onderdelen veel tijd en moeite kostte. Bepaalde onderdelen bleken pas na herhaalde zoekpogingen boven water te komen. In sommige gevallen moest de informatie bij de fondsen worden opgevraagd omdat deze binnen de provincie niet meer kon worden gevonden.

Een uitgebreide beschrijving van de onderzoeksopzet en van de onderzoeksresultaten hebben we opgenomen in ons rapport van bevindingen (Deel II van deze publicatie). Dit kunt u lezen op de website van de rekenkamer www.zuidelijkerekenkamer.nl. Voorliggend rapport bevat de conclusies, aanbevelingen en een bestuurlijke samenvatting van de bevindingen.

Bevoegdheden Provinciale Staten

De conclusies, aanbevelingen en bevindingen van de rekenkamer raken in algemene zin het budgetrecht en de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten.

2 Conclusies en aanbevelingen, reactie Gedeputeerde Staten, nawoord Zuidelijke Rekenkamer

2.1 Conclusies

Bij de instelling van de investeringsfondsen hebben Gedeputeerde Staten over het algemeen heldere en concrete afspraken gemaakt met Provinciale Staten over de informatievoorziening. Provinciale Staten worden in de praktijk door Gedeputeerde Staten op de afgesproken *momenten* en deels via de *afgesproken indicatoren* geïnformeerd over de uitvoering en voortgang van de investeringsfondsen.

Toch leidt de huidige informatievoorziening aan Provinciale Staten ertoe dat zij hun budgetrecht, hun controlerende rol en hun kaderstellende rol niet optimaal kunnen uitoefenen. De voortgangsinformatie aan Provinciale Staten is namelijk *inhoudelijk* nog op enkele punten voor verbetering vatbaar. Dit geldt met name voor het Brabant C fonds, het Groen Ontwikkelfonds en de informatievoorziening over de revolverendheid.

Een belangrijk verbeterpunt is dat niet altijd helder is wat bereikt is of wat de stand van zaken is. Dat is deels het geval omdat niet alle afgesproken indicatoren aan de orde komen, deels omdat bij sommige indicatoren, zoals bij revolverendheid, pas over enkele jaren inzicht in de voortgang kan worden verschaft en deels omdat de rapportages soms onnauwkeurigheden en inconsistente informatie bevatten. Daarnaast ontbreken soms de verwijzingen naar aanvullende informatie en ontbreekt soms de onderbouwing van gemaakte keuzes.

Daar staat tegenover dat Provinciale Staten ook tussentijds geïnformeerd worden over de uitvoering en voortgang van de fondsen tijdens informatiebijeenkomsten, via Statenmededelingen en in antwoorden op vragen vanuit Provinciale Staten. De informatiebijeenkomsten en Statenmededelingen betreffen in het algemeen een inhoudelijke verdieping op de voortgangsinformatie.

Evenals voor Provinciale Staten geldt voor Gedeputeerde Staten dat zij op de afgesproken momenten en deels via de afgesproken grootheden en indicatoren geïnformeerd worden over de uitvoering en voortgang van de investeringsfondsen.

Tabel 2 vat de informatievoorziening van de fondsen aan Gedeputeerde Staten en van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten samen.

Tabel 2: Conclusies over de informatievoorziening investeringsfondsen

Informatie		Fonds				
		Breedband	Energie	Innovatie	Groen Ontwikkel	Brabant C
<i>Informatievoorziening vastgelegd bij instelling fonds</i>						
Afspraken gemaakt over de informatievoorziening		✓	✓	✓	✓	☹
<i>Informatievoorziening in de praktijk</i>						
Fonds aan GS	Verstrekt op afgesproken momenten	✓	✓	✓	✓	✓
	Kwaliteit van de informatie	✓	✓	✓	☹	✓
GS aan PS	Verstrekt op afgesproken momenten	✓	✓	✓	✓	✓
	Kwaliteit van de informatie	☹	☹	✓	✗	✗

✓ : aan dit onderdeel wordt voldaan of grotendeels voldaan

☹ : dit onderdeel vraagt om aandacht, op enkele onderdelen is verbetering nodig

✗ : dit onderdeel vraagt om stevige aandacht, op meerdere onderdelen is verbetering nodig

Hieronder lichten we bovenstaande conclusies toe. In hoofdstuk drie geven we per conclusie een aantal concrete voorbeelden.

Afspraken gemaakt over de informatievoorziening

Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten hebben heldere en concrete afspraken gemaakt over de (opzet van) de informatievoorziening over de fondsen. Deze afspraken zijn vastgelegd in de documenten zoals in hoofdstuk 1 vermeld. Het Brabant C fonds is hierop een uitzondering. Daar is alleen vastgelegd *dat* er indicatoren moeten worden geformuleerd; een concrete *uitwerking* daarvan ontbreekt. Dit is in afwijking van de *Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen* en het *Instellingsbesluit Brabant C*. Het ontbreken van vooraf vastgelegde grootheden en KPI's kan het volgen van de voortgang van het fonds bemoeilijken.

Informatie verstrekt op de afgesproken momenten

De informatievoorziening van de fondsen aan de provincie en van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten vindt nagenoeg conform de afspraken plaats. Zowel aan Gedeputeerde Staten als aan Provinciale Staten zijn alle afgesproken documenten verstrekt. Als hiervan werd afgeweken, waren daar gegronde redenen voor.

Buiten de afgesproken momenten om zijn Provinciale Staten ook via Statenmededelingen geïnformeerd over belangrijke wijzigingen en ontwikkelingen bij de fondsen. Gedeputeerde Staten en de fondsen hebben ook enkele informatiebijeenkomsten voor Provinciale Staten georganiseerd waarin een toelichting is gegeven op de werking en voortgang van de fondsen. Daarbij is ook inzicht gegeven in de bij de fondsen ingediende projecten. Vanuit Provinciale Staten worden geregeld mondelinge, schriftelijke en technische vragen gesteld over (de voortgang van) de fondsen. Daaruit blijkt dat Provinciale Staten ook inzicht vragen in projecten; informatie die specifiekere is dan de afgesproken indicatoren. De verbonden partijen verstrekken ook specifiekere informatie op onder andere hun websites.

Kwaliteit van de informatie

➤ Inhoud informatie niet altijd conform afspraken

In de informatie van de fondsen aan Gedeputeerde Staten en van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten komen niet altijd alle afgesproken kernprestatie-indicatoren (KPI's) en grootheden aan de orde. Over het Groen Ontwikkelfonds wordt zelfs nauwelijks gerapporteerd via de afgesproken KPI's. Daar zijn verschillende redenen voor, maar Provinciale Staten zijn hiervan in de P&C-documenten onvoldoende op de hoogte gebracht. Hierdoor is het voor Provinciale Staten niet duidelijk waarom er niet over deze KPI's wordt gerapporteerd. Door het ontbreken van deze KPI's kunnen Provinciale Staten de voortgang van de fondsen ook niet, zoals bedoeld, via deze KPI's monitoren en (bij)sturen. Voor Gedeputeerde Staten is, zo wordt ambtelijk gesteld, de voortgang van de fondsen goed te volgen met de KPI's, de grootheden, de kwalitatieve analyses in de rapportages van de fondsen, de rapportages over de liquiditeit en de gesprekken met de fondsen over de verschillende rapportages.

Daarnaast geldt voor verschillende KPI's (zoals bij de mate van revolverendheid) en grootheden dat pas over enkele jaren inzicht kan worden gegeven in de realisatiewaarden. Deze KPI's zijn in de beginjaren dan ook niet geschikt om de voortgang/mate van doelrealisatie te volgen en voor het (bij)sturen (terwijl ze daar juist voor zijn geformuleerd). Provinciale Staten kunnen met deze KPI's de voortgang van de fondsen op deze punten nog niet volgen en daarop, indien nodig, (bij)sturen.

➤ Revolverendheid van de fondsen

Hoewel er bij de instelling van de fondsen afspraken zijn gemaakt over het rapporteren over de (voorlopige) mate van revolverendheid, wordt in het algemeen in de rapportages van de fondsen en in de P&C-documenten opgemerkt dat het nog te vroeg is om hierin inzicht te kunnen geven. Veelal is de oorzaak hiervan dat de investeringen een lange doorlooptijd hebben en er daardoor pas over (enkele) jaren inzicht in kan worden gegeven. Provinciale Staten kunnen hierdoor de eerste jaren niet volgen in welke mate wordt voldaan aan één van de belangrijkste uitgangspunten van de fondsen: de revolverendheid. Het is onduidelijk wanneer dit inzicht er wel kan of moet zijn. Bij het Brabant C fonds wordt in de P&C-documenten overigens nog helemaal niet ingegaan op de revolverendheid.

➤ Ook op andere punten is de informatie voor verbetering vatbaar

Op ten minste drie andere aspecten zien wij ruimte voor verbetering van de informatie over de fondsen.

Om te beginnen is de informatie soms inconsistent, verwarrend en/of onnauwkeurig. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Er worden soms verschillende technische termen gebruikt bij de beoogde en gerealiseerde prestaties. Hierdoor weet een lezer zonder parate kennis van het investeringsproces niet in hoeverre de beoogde prestaties zijn gerealiseerd.
- Voor het Breedbandfonds en Energiefonds worden in de jaarstukken 2015, zonder toelichting, andere KPI's (en voortgangsgegevens) opgesomd dan in de bijbehorende begroting.
- Over de KPI 'mate van uitputting' van het Groen Ontwikkelfonds wordt in meerdere P&C-documenten (bestuursrapportages 2015, 2016 en jaarstukken 2015) aangegeven dat er gezocht wordt naar een nieuwe indicator, omdat de huidige indicator niet goed meetbaar is. Vervolgens bevat de begroting 2017 geen informatie meer over deze indicator.
- Over het Brabant C fonds zijn zowel in de begroting 2016 als de daarbij behorende bijlage prestatie-indicatoren opgenomen. De begroting bevat echter, per abuis, minder gedetailleerde informatie dan in de bijlage. Daarnaast ontbreken in deze begroting bij de meeste prestatie-indicatoren streefwaarden, terwijl deze wel worden weergegeven in de bijlage.

Ten tweede ontbreken geregeld redenen voor bepaalde keuzes en afwijkingen. Een voorbeeld hiervan is dat in de P&C-documenten geen toelichting wordt gegeven op ontbrekende (onderdelen van) KPI's, zoals waarom de KPI 'mate van uitputting' voor het Groen Ontwikkelfonds niet goed meetbaar is en waarom deze niet meer terugkomt in de begroting 2017.

Ten derde ontbreken soms de verwijzingen naar andere relevante informatie. Hierdoor is een speurtocht nodig om informatie over de voortgang bij elkaar te vinden. Zo wordt vanaf de begroting 2016 op verschillende plekken in de P&C-documenten gerapporteerd over de (voortgang van de) fondsen. Over de voortgang van het Groen Ontwikkelfonds wordt in de begroting onder een 'eigen' productgroep gerapporteerd. Over de voortgang van het Breedbandfonds, Energiefonds en Innovatiefonds wordt daarentegen in de bijlage bij de begroting (*Uitwerking investeringsagenda: fondsen*) gerapporteerd. In de begroting 2016 wordt naar de bijlage verwezen, maar in de begroting 2017 niet. De voortgang van het Brabant C fonds wordt op verschillende plekken behandeld: in 2016 zowel in de begroting als in de bijlage en in 2017 enkel in de begroting. De onderwerpen waarover in de paragraaf verbonden partijen van de begrotingen en jaarstukken dient te worden gerapporteerd, zijn deels in deze paragraaf opgenomen en deels in de bijlage. In de paragraaf verbonden partijen wordt niet naar de informatie in de bijlage verwezen.

2.2 Aanbevelingen

De rekenkamer beveelt Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten aan om met elkaar en met de fondsen kritisch te kijken naar de geschiktheid van de huidige KPI's en grootheden als monitorings- en sturingsinstrumenten om de voortgang en het bereiken van de doelstellingen te volgen. We bevelen aan om hierbij specifiek aandacht te schenken aan de mogelijkheden om op tijd inzicht te geven in de (te

verwachten) mate van revolverendheid en aan wat de fondsen eraan doen om aan het einde van hun looptijd minimaal nominaal revolverend te zijn, en wat de risico's daarbij zijn. De zojuist afgeronde vierjaarlijkse evaluatie is hiervoor een goede gelegenheid. Daarbij bevelen we aan om nu ook KPI's voor het Brabant C fonds te formuleren. Verder zouden Gedeputeerde Staten bij de KPI's vooraf expliciet moeten vermelden als hier pas na een aantal jaren inzicht in kan worden gegeven, zodat dit voor alle partijen duidelijk is.

Daarnaast bevelen we Gedeputeerde Staten aan in alle P&C-documenten voor de fondsen over alle afgesproken KPI's te rapporteren. Als dat nog niet mogelijk is, bevelen we aan om uit te leggen/te onderbouwen wat daar de reden van is en te vermelden wanneer verwacht wordt dat er wel gerapporteerd kan worden over de betreffende KPI.

We bevelen aan om inconsistente en mogelijk verwarrende informatie in de P&C-documenten te voorkomen, om keuzes en afwijkingen te onderbouwen en om duidelijk te verwijzen naar andere relevante informatie en voor specifiekere informatie over de fondsen.

Verder bevelen we Gedeputeerde Staten aan om, als inhoudelijke verdieping op de informatie in de P&C-documenten, de informatiebijeenkomsten voor Provinciale Staten regelmatig te blijven organiseren. Zo kunnen Provinciale Staten specifiekere worden geïnformeerd en wordt een beter gesprek over de voortgang en de ontwikkelingen van de fondsen mogelijk.

Ten slotte bevelen we Gedeputeerde Staten aan om de interne informatiehuishouding te verbeteren. Een goed archief is nodig om verantwoording te kunnen afleggen, om een vinger aan de pols te kunnen houden, en om gezamenlijk aan projecten te kunnen werken. De informatiehuishouding dient dus onder andere de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de mate waarin de provincie succesvol kan samenwerken met andere partijen. De informatie moet zodanig worden opgeslagen, dat deze eenvoudig kan worden opgevraagd en gevonden. In eerdere onderzoeken vroegen we hier ook aandacht voor.

2.3 Reactie Gedeputeerde Staten

Op 22 maart 2017 ontvingen wij onderstaande bestuurlijke reactie.

“U heeft op 8 maart 2017 het bestuurlijk conceptrapport en het definitieve rapport van bevindingen aangaande uw onderzoek naar de Informatievoorziening Investeringsfondsen provincie Noord-Brabant aangeboden aan het college van GS.

We maken van de door u aangeboden gelegenheid gebruik te reageren op uw onderzoek, bevindingen en aanbevelingen.

Overall conclusie met betrekking tot de fondsen

Wij concluderen met genoegen, op basis van het recent verschenen Evaluatierapport van KplusV en het rapport Informatievoorziening Investeringsfondsen, dat de implementatie van de fondsen goed is opgepakt, dat de voortgang van de fondsen voldoet aan de verwachtingen en dat de informatievoorziening over de fondsen op hoofdlijnen voldoet aan de afspraken.

Uit het rapport van KplusV bleek dat de 5 geëvalueerde fondsen op een adequate wijze zijn geïmplementeerd, dat de governance op een adequate wijze is vormgegeven en wordt nageleefd. Uit de uitgevoerde evaluatie van de fondsen blijkt dat, op het breedbandfonds na, er nog steeds sprake is van marktfalen en dat de fondsen voorzien in een maatschappelijke behoefte. Het is belangrijk om de fondsen tijd te geven zich te bewijzen en uitsluitend bij zeer dringende aanleidingen nu al wijzigingen aan te brengen bij de fondsen.

Uit het voorliggende rapport blijkt dat de informatievoorziening over de investeringsfondsen in het algemeen op een transparante en voldoende adequate wordt ingevuld, maar op een aantal onderdelen voor verbetering vatbaar is.

Wij concluderen hiermee dat er tot op heden geen aanleiding is om al bij te sturen in de fondsen.

Algemeen

Graag spreken we onze waardering uit voor de grote hoeveelheid werk die u verzet heeft om in korte tijd de enorme hoeveelheid informatie die voorhanden is met betrekking tot de investeringsfondsen te bestuderen en te analyseren.

Wij zijn verheugd dat u constateert dat wij op hoofdlijnen heldere en concrete afspraken hebben gemaakt over de informatievoorziening over de fondsen en dat de informatievoorziening ook nagenoeg conform de afspraken plaatsvindt. Wij herkennen dit en zijn van mening dat de informatievoorziening over de fondsen op hoofdlijnen op orde is.

Wij kunnen ons in algemene zin vinden in uw conclusies en aanbevelingen. Deels hebben we bij het opstellen van de documenten die in het kader van de jaarrekening 2016 worden opgesteld, al werk gemaakt van uw aanbevelingen. Deels zullen we uw aanbevelingen betrekken bij de nadere uitwerking van op te starten of reeds in gang gezette verbeterprocessen. Hieronder lichten we dat nader toe.

Informatievoorziening aan PS

Het beeld dat Provinciale Staten zich kan vormen over de voortgang van de fondsen komt tot stand door middel van:

- de (programma)begroting en -jaarrekening,
- statenmededelingen,
- de beantwoording van Statenvragen,
- themabijeenkomsten en
- informatie-uitingen van de fondsbeheerders zelf, bijvoorbeeld de websites van fondsbeheerders.

Een en ander neemt niet weg dat u ons terecht wijst op het gegeven dat de rapportages van de programmabegroting er niet altijd volledig op de afgesproken kritische prestatie indicatoren(KPIs) wordt gerapporteerd. Dit kan deels verklaard worden omdat er nog geen score op de KPI beschikbaar was of een KPI is aangescherpt, in een aantal andere gevallen betreft het onzorgvuldigheden.

Op deze punten nemen we graag uw aanbevelingen ter harte. We zullen zorgvuldiger rapporteren langs de weg van de afgesproken KPIs en indien we redenen zien om hier van af te wijken, zullen we dit expliciet aangeven en voorzien van de onderliggende argumentatie.

U constateert dat er in onze verantwoording aan PS bij een aantal onvolkomenheden verbetering aan te brengen is in verband met een aantal inconsequenties, onzorgvuldigheden en mogelijk verwarrende informatie o.a. vanwege het gebruik van verschillende termen.

Dit wordt deels veroorzaakt doordat wij zowel gehoor willen geven aan de wens naar compacte P&C-documenten als de wens om daarin zoveel mogelijk informatie op te nemen. Wij nemen in dit kader onze verantwoordelijkheid. In het proces zullen we meer “checks and balances” in de vorm van vastgestelde processen voor te leveren KPIs en prestaties, consistente terminologie en een strakkere sturing hierop inbouwen om dit in de toekomst zo veel mogelijk te voorkomen.

Wij gaan, mede naar aanleiding van de voorliggende evaluatie en de eerdere discussie in PS in het kader van de Evaluatie Nota Verbonden Partijen en Samenwerkingsrelaties van 3 februari jongstleden, graag met PS in gesprek over hoe en waarover wij, in de bestaande planning en control documenten optimaal kunnen rapporteren over de fondsen. Wij bereiden hiervoor een uitgewerkt voorstel voor

het platform Planning & Control van PS voor vanuit het uitgangspunt van compacte en toegankelijke P&C cyclus én optimale informatievoorziening over de fondsen. Wij willen dit met u bespreken voordat wij starten met het opstellen van de begroting voor 2018, zodat deze op basis van de nieuwe afspraken kan worden opgesteld.

Voor Brabant C concludeert u dat de informatievoorziening van GS aan PS stevige aandacht behoeft. Dit wordt verklaard door het ontbreken van KPIs met streefwaarden en het per abuis opnemen van minder gedetailleerde informatie in de begroting dan in de bijlage. Naar aanleiding van het evaluatieonderzoek naar de fondsen concludeerden wij zelf ook dat het opstellen of aanpassen van de KPI's nadere aandacht verdient bij het Brabant C fonds. Dit strookt met de constatering die KplusV in haar evaluatie heeft gedaan en waarvan we hebben toegezegd het formuleren van KPIs op te pakken. Dit geldt uiteraard ook voor de kwaliteit van de overige informatievoorziening over Brabant C.

Ook voor het GOB constateert u dat de informatievoorziening aan PS stevige aandacht behoeft. Wij zullen in het vervolg op alle toegezegde KPIs rapporteren. In de bespreking met het platform planning en control van PS zullen we nut en noodzaak van bestaande en alternatieve KPIs bespreken. Met betrekking tot het op orde brengen van de basis van het GOB hebben we in de Statenmededeling evaluatie fondsen reeds toegezegd in het najaar 2017 het kaartmateriaal, dat onderdeel is van de basis van het GOB, opnieuw vast te leggen. Het betreft hier het vastleggen van de exacte opgave en de gerealiseerde hectares op gedetailleerde kaarten met de NNB begrenzing. Gerealiseerde hectares door terreinbeheerders en waterschappen worden vóór de zomer in beeld gebracht. Dit is veel werk en vraagt ook inzet van onze partners. Na de zomer volgt, in samenhang met de evaluatie van de beleidsvisie Brabant Uitnodigend Groen (BrUG), een check op de inzet van de beschikbare middelen. Dit kan leiden tot een herijking van de businesscase van het GOB. Pas wanneer beide zaken helder zijn kan een taakstellende KPI voor het GOB worden geformuleerd. Dit verwachten wij in december aan PS te kunnen voorleggen. Wij menen daarmee tegemoet te komen aan de aanbeveling.

Monitoren revolverendheid

U gaat in uw rapport uitgebreid in op het monitoren van de revolverendheid. We onderschrijven dat dit een belangrijke KPI is voor de fondsen. Mede op dit punt dient een aantal van deze fondsen zich te onderscheiden van instrumenten uit het verleden. Provinciale Staten hebben als ontwerpeis bij het Innovatiefonds Brabant, het Energiefonds Brabant en het Breedbandfonds Brabant meegegeven dat deze na afloop nominaal revolverend moeten zijn. Dit houdt in dat de fondsmanagementkosten terugverdiend moeten zijn.

Revolverendheid heeft een tweeledige betekenis:

1. De middelen die beschikbaar zijn gesteld worden meerdere malen ingezet, oftewel de gelden die de fondsen terug ontvangen van de ondernemingen/projecten waarin zij hebben geïnvesteerd worden opnieuw gebruikt om te investeren in nieuwe ondernemingen/projecten.
2. Aan het eind van de looptijd van de fondsen is het doel dat de provincie het initieel ter beschikking gestelde fondsvermogen volledig terug ontvangt (openstaande lening wordt volledig afgelost)

In de eerste jaren is de toegevoegde waarde om op revolverendheid te rapporteren beperkt, omdat letterlijk de kosten voor de baten uitgaan. In aanvang dienen veel inspanningen te worden gedaan om de portefeuille gevuld te krijgen met potentieel goede investeringen. Op het moment dat de portefeuille enigszins substantie heeft kan er meer gevoel ontstaan bij de waardeontwikkeling van het fonds op dat moment. Bij deze waardebepaling vergelijk je de uitgaande kasstromen (investeringen + fondskosten) met de (potentieel te) ontvangen kasstromen (gerealiseerde ontvangsten + inschatting toekomstig te ontvangen kasstromen). De inschatting van de toekomstig te ontvangen kasstromen vindt plaats o.b.v. waarderingsmethodieken die elk jaar plaatsvinden.

Inmiddels zijn de eerste jaren voorbij en zijn wij ook van mening dat het nu een goed moment is om in de rapportages op dit punt inhoudelijk te rapporteren. Wij gaan in overleg met de fondsbeheerders om dit punt vanaf 2017 in de rapportages te integreren.

Wij gaan graag -met de fondsbeheerders- in op uw aanbeveling om Provinciale Staten in bijeenkomsten nader te informeren over de inhoudelijke en financiële resultaten van de fondsen. Daarnaast geven Provinciale Staten ook graag zelf invulling aan hun agenda en zullen wij welwillend ingaan op de betreffende verzoeken van Provinciale Staten tot de organisatie van bijeenkomsten.

Interne informatiehuishouding

U beveelt ons aan de interne informatiehuishouding (archivering) te verbeteren. Wij herkennen en erkennen dat het hebben van een goed archief cruciaal is voor goede monitoring en verantwoording. Dit is een punt dat blijvend onze aandacht heeft en waarbij wij voor de fondsen specifiek nadere afspraken zullen maken. In dit kader heeft eind oktober 2016 het bureau Koenen Baak en Partners de Analyse Zaakgericht Werken opgeleverd. Verbeteringen ten aanzien van Zaakgericht Werken blijven gewenst. De aanbeveling uit het rapport om elk cluster een verbeterplan te laten opstellen en uitvoeren, is inmiddels opgepakt.

Wij menen met bovenstaande reactie tegemoet te komen aan uw aanbevelingen.”

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

2.4 Nawoord rekenkamer

We hebben met waardering kennisgenomen van de reactie van Gedeputeerde Staten en de daarin aangekondigde acties om zowel de informatievoorziening over de fondsen, als de interne informatiehuishouding te verbeteren.

In deze reactie wordt onder het kopje *Monitoren revolverendheid* niet ingegaan op het Brabant C fonds, terwijl daarvoor wel een inspanningsverplichting geldt om een zo hoog mogelijke mate van revolverendheid te realiseren. We gaan ervan uit dat één van de KPI's die Gedeputeerde Staten gaan formuleren voor het Brabant C fonds betrekking zal hebben op de revolverendheid.

Indien Provinciale Staten daar ook prijs opstellen, gaan wij graag in het platform Planning & Control in gesprek met Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten over het voorstel van Gedeputeerde Staten ter verbetering van de verantwoordingsinformatie over de fondsen.

Wij zullen de voorgenomen acties en de verdere uitvoering van de fondsen met belangstelling blijven volgen.

Vastgesteld door de Zuidelijke Rekenkamer op 27 maart 2017.

Prof.dr. M.J.M. Vermeulen
voorzitter

Drs. J.S. Kerseboom
directeur-secretaris

3 Informatie investeringsfondsen

Bij de instelling van de fondsen is vastgelegd op welke wijze en waarover zij aan de provincie dienen te rapporteren. Daarbij is ook vastgelegd op welke wijze en waarover Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten dienen te rapporteren (zie ook hoofdstuk 1). Voor de fondsen is een lijst met grootheden en KPI's vastgesteld waarover de fondsen aan de provincie dienen te rapporteren. Voor de KPI's zijn normen geformuleerd. Deze worden bepalend geacht voor het daadwerkelijk bereiken van de doelen en fungeren daarmee als sturingsvariabelen. Over de KPI's dienen Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten te rapporteren.⁴

Alleen voor het Brabant C fonds zijn geen KPI's en grootheden vastgelegd waarover gerapporteerd dient te worden. Hiermee wordt afgeweken van wat hierover in de *Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen* en het *Instellingsbesluit Brabant C* staat. Uit de gesprekken blijkt dat het fonds en de provincie er positief tegenover staan om grootheden en KPI's te formuleren, op basis waarvan gerapporteerd en gestuurd kan worden.

In de praktijk heeft de provincie in overleg met het Energiefonds, het Breedbandfonds en het Groen Ontwikkelfonds een aantal KPI's en grootheden aangescherpt. Gedeputeerde Staten hebben Provinciale Staten daarover niet expliciet geïnformeerd. De provincie heeft er voor gekozen om het Groen Ontwikkelfonds enkel basisgegevens te laten aanleveren. Dit om de administratieve verplichtingen te beperken zodat de fondsbeheerkosten op dat punt laag kunnen blijven.

3.1 Informatie van de fondsen aan Gedeputeerde Staten

Informatie verstrekt op de afgesproken momenten

De informatievoorziening van de fondsen aan de provincie vindt nagenoeg conform de afspraken plaats. Zo ontvangt de provincie zoals afgesproken jaar/activiteitenplannen⁵, halfjaarlijkse voortgangsrapportages en jaarverslagen⁶ dan wel afzonderlijk (concept-)jaarrekeningen van de fondsen. Alleen is er in de praktijk om gegronde redenen voor gekozen om ook de eerste twee jaar geen kwartaal- maar halfjaarrapportages op te stellen (om efficiëntieredenen) en zijn er

---

⁴ Zie bijlage 1 voor de KPI's per fonds.

⁵ In de activiteitenplannen van de BOM komen de financiën van het Energiefonds, Breedbandfonds en Innovatiefonds niet herkenbaar aan de orde, omdat de financiële gegevens (begroting) op het hogere niveau van de BOM als geheel worden gepresenteerd.

⁶ Over het Brabant C fonds wordt ook een publieksversie van het jaarverslag gepubliceerd.

voor de fondsen waarvoor dat was afgesproken⁷ geen meerjarenplannen opgesteld (weinig toegevoegde waarde ten opzichte van de businessplannen van de fondsen).

Kwaliteit van de informatie

- *Inhoud informatie niet altijd conform afspraken*

In de voortgangsrapportages van de fondsen wordt (uitgebreid) ingegaan op wat het fonds afgelopen jaren heeft gerealiseerd en wat er afgelopen jaar voor ontwikkelingen zijn geweest. In de voortgangsrapportages wordt echter niet altijd ingegaan op alle KPI's en grootheden. In de rapportages over het Groen Ontwikkelfonds is zelfs bijna geen enkele KPI opgenomen. Over de ontbrekende KPI's van het Groen Ontwikkelfonds wordt gesteld dat deze berekend zouden kunnen worden met de basisgegevens die het fonds aanlevert aan de provincie. Verder kunnen de realisatiewaarden van het fonds in het algemeen ook nog niet worden afgezet tegen de opdracht/norm, omdat de uitgangssituatie nog niet duidelijk is (doordat de administratie/basis nog niet op orde is⁸ en de opdracht van het fonds wordt herzien in verband met nieuw beleid). De provincie verwacht dat er na de zomer van 2017 wel gerapporteerd kan worden over het Groen Ontwikkelfonds aan de hand van de taakstellende KPI's.

Ook zijn er verschillen tussen de fondsen in het aantal KPI's en grootheden waarvoor realisatiewaarden (kunnen) worden gegeven. Voor het Energiefonds en het Innovatiefonds worden bijvoorbeeld voor nagenoeg alle grootheden en KPI's waarden gegeven, maar bij het Breedbandfonds kan dat slechts voor de helft van de KPI's waarover aan Provinciale Staten gerapporteerd dient te worden. Desgevraagd is gesteld dat met de KPI's, de grootheden, de kwalitatieve analyse in de documenten, de rapportages over de liquiditeit en de gesprekken tussen de fondsen en de provincie de voortgang van de fondsen voor de ambtelijke organisatie en Gedeputeerde Staten goed te volgen is.

Eén van de KPI's waarvoor in het algemeen (nog) geen realisatiewaarden (kunnen) worden gegeven is de mate van revolverendheid. Alleen in de voortgangsrapportages van het Energiefonds worden waarden gegeven voor de mate van revolverendheid. Dit betreffen echter 'verwachtingen' en geen realisaties. De 'mitsen en maren' van de gepresenteerde waarden worden daarbij genoemd. Bij het Innovatiefonds wordt wel voor één project (Acerta Pharma) gesteld dat het geïnvesteerde vermogen meer dan tien keer is terugverdiend. In de gesprekken is gesteld dat het voor dit fonds, het Breedbandfonds, Energiefonds en Brabant C fonds nog te vroeg is om inzicht te kunnen geven in de revolverendheid. In het algemeen omdat de investeringen een lange doorlooptijd hebben. Uit de documenten en gevoerde gesprekken blijkt dat bij

---

⁷ Alleen voor het Groen Ontwikkelfonds zijn geen afspraken gemaakt over het aanleveren van meerjarenplannen.

⁸ De (ambitie)kaart die was opgesteld met een overzicht van gerealiseerde en nog te realiseren natuur waar het om gaat, bleek niet juist.

deze fondsen oog is voor de revolverendheidseisen. Tabel 3 geeft een overzicht van de informatie over de revolverendheid die in de voortgangsrapportages van de fondsen is opgenomen.

Tabel 3: Informatie over revolverendheid in voortgangsrapportages van de fondsen

Voortgangsrapportage		2015-I	2015-II	2016-I
Energiefonds	Verwachting fonds ($\geq 1^*$ na 6 jaar)	0,61	0,65	0,69
	Verwachting portfolio (≥ 1 vanaf start)	1,70	1,85	2,19
	Realisatie	Gesteld wordt: 'Nog te vroeg om hierin inzicht te geven'		
Breedbandfonds	Realisatie	Gesteld wordt: 'Nog te vroeg om inzicht te geven, kan pas na definitieve subsidievaststelling'		
Innovatiefonds	Realisatie	Gesteld wordt: 'Nog te vroeg om hierin inzicht te geven, kan pas na 7 jaar wanneer de eerste exits binnenkomen'		
Groen Ontwikkelfonds	Niet van toepassing	Niet van toepassing		
Brabant C fonds	Realisatie	Gesteld wordt: 'Nog te vroeg om hierin inzicht te geven, zal wel behandeld worden in het jaarverslag 2016'		

* 1: betekent dat de nominale waarde van het fonds gelijk is aan de waarde bij aanvang;

> 1: betekent dat de nominale waarde groter is dan de waarde bij aanvang (1,7 bijvoorbeeld is 1,7 x de waarde bij aanvang)

- *Ook op andere punten is de informatie voor verbetering vatbaar*

De rekenkamer constateert dat de rapportages over het Energiefonds, Breedbandfonds, Innovatiefonds en het Groen Ontwikkelfonds af en toe onduidelijkheden en/of slordigheden bevatten. Zo worden bijvoorbeeld voor eenzelfde grootte binnen of tussen documenten van elkaar afwijkende waarden gegeven, wordt bij de ene grootte geen inzicht gegeven omdat de subsidie eerst definitief moet zijn vastgesteld, maar bij een andere wordt wel inzicht gegeven terwijl ook daar de subsidievaststelling nog niet definitief is. Soms wordt bij de verantwoording niet teruggekomen op beoogde prestaties, zodat de realisaties niet worden afgezet tegen wat werd beoogd.

Ook zijn er verschillen tussen de duidelijkheid van de rapportages van de fondsen van de BOM. Zo worden bij het Breedbandfonds in tegenstelling tot bij het Energiefonds de te rapporten grootheden allemaal en in volgorde opgesomd, maar worden de KPI's daaruit weer niet als zodanig (herkenbaar) gepresenteerd wat bij het Energiefonds wel het geval is. De rapportages van het Groen Ontwikkelfonds zijn in de vorm van Excel-sheets. De intentie van dit fonds is om deze begrijpelijker te gaan maken door te werken met tabellen en figuren.

Over de voortgang van de fondsen vindt veelvuldig overleg plaats tussen de provincie en de fondsen op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau (grotendeels op maandelijkse basis). De ambtelijke gesprekken worden door de provincie als een positieve aanvulling ervaren voor het volgen van de vooruitgang van de fondsen.

Voor elk fonds is een accounthouder benoemd binnen de provincie die op ambtelijk niveau aanspreekpunt is voor het fonds. Deze accounthouders maken deel uit van het team Verbonden Partijen van de provincie. Dit team monitort en stuurt, zo nodig, de verbonden partijen van de provincie aan.

3.2 Informatie Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten

Informatie verstrekt op de afgesproken momenten

Conform de afspraken worden Provinciale Staten door Gedeputeerde Staten via de provinciale begroting, bestuursrapportages⁹ en provinciale jaarstukken geïnformeerd over de voortgang van de fondsen. Vanaf de begroting 2015 gebeurt dit, indien van toepassing, op basis van de per fonds beschreven KPI's.

Provinciale Staten hebben geregeld technische vragen gesteld naar aanleiding van de voor vergaderingen van Provinciale Staten geagendeerde documenten. Ook hebben zij daarover in de vergadering zelf vragen gesteld. Ook zijn vanuit Provinciale Staten geregeld schriftelijke vragen gesteld over de (voortgang van de) fondsen naar aanleiding van onder andere actuele berichtgeving in de media. Vaak gingen deze vragen over in welke projecten wordt geïnvesteerd. Dit betreft specifiekere informatie dan waarin via de afgesproken KPI's inzicht wordt gegeven.

Provinciale Staten zijn ook op andere momenten dan afgesproken over de fondsen geïnformeerd. In het beginstadium van het Breedbandfonds, Energiefonds, Innovatiefonds en Groen Ontwikkelfonds zijn voor Provinciale Staten twee informatiebijeenkomsten georganiseerd (eind 2014 en eind 2015). Over het Brabant C fonds is in juni 2016, toen het fonds iets meer dan een jaar actief was, een eerste informatiebijeenkomst geweest voor Provinciale Staten. Voorafgaand aan de bijeenkomst had het Brabant C fonds het jaarverslag en de publieksversie daarvan aan Provinciale Staten toegestuurd.

Over het Breedbandfonds zijn naast de twee algemene bijeenkomsten in 2016 nog twee informatiebijeenkomsten gehouden voor Provinciale Staten (eerst over de voortgang en later een themabijeenkomst over de toekomst van het fonds naar aanleiding van een Statenmededeling uit 2016). Het Energiefonds kwam op een aantal energie-evenementen aan de orde waarvoor Provinciale Staten waren uitgenodigd. Maar ook Provinciale Staten hebben op hun beurt het Energiefonds uitgenodigd voor verschillende evenementen met betrekking tot energie. Via Statenmededelingen zijn Provinciale Staten geïnformeerd over belangrijke wijzigingen of ontwikkelingen rond het Breedbandfonds (2014, 2015 en 2016) en het Groen Ontwikkelfonds (2016).

---

⁹ Vanaf 2015 ontvangen Provinciale Staten door een stelselwijziging van henzelf jaarlijks één, in plaats van twee bestuursrapportages.

Over het Groen Ontwikkelfonds ontvangen Provinciale Staten één keer per maand en over het Brabant C fonds één keer in de twee maanden een nieuwsbrief. Het Brabant C fonds en Groen Ontwikkelfonds proberen beide te streven naar een zo groot mogelijke transparantie richting Provinciale Staten. Op de websites van beide fondsen wordt daarom veel informatie gepubliceerd.

Conform de afspraken hebben Gedeputeerde Staten de verbonden partijen geëvalueerd en de resultaten daarvan aan Provinciale Staten toe gezonden. Begin februari 2017 hebben Provinciale Staten gesproken over de resultaten van de evaluatie verbonden partijen die eind 2016 openbaar werden. In deze evaluatie is ook specifiek aandacht gegeven aan de afzonderlijke verbonden partijen, waaronder de stichting Brabant C fonds, BOM Holding BV en Groen Ontwikkelfonds Brabant BV. Er wordt onder andere ingegaan op beleid, governance en financiën.

Naast deze evaluatie verbonden partijen dienen Gedeputeerde Staten de vijf fondsen vierjaarlijks te evalueren (voldoet het fonds aan de gestelde doelen en randvoorwaarden), te beginnen in 2017. Iets eerder dan afgesproken is de eerste evaluatie eind 2016 gestart. De resultaten van deze evaluatie zijn door Gedeputeerde Staten op 20 februari 2017 via een Statenmededeling aan Provinciale Staten aangeboden en zullen naar verwachting gelijktijdig met de resultaten van ons onderzoek in Provinciale Staten worden besproken. Dit is het moment voor eventuele bijstelling of beëindiging van de fondsen door Provinciale Staten.

Kwaliteit van de informatie

- *Inhoud informatie niet altijd conform afspraken*

In de praktijk wordt voor geen enkel fonds in alle begrotingen en jaarstukken op alle (onderdelen van alle) KPI's ingegaan. Een uitzondering is het Brabant C fonds omdat daarvoor geen KPI's zijn geformuleerd. Daarbij wordt opgemerkt dat in de P&C-documenten niet wordt ingegaan op het uitgangspunt revolverendheid. Voor het Groen Ontwikkelfonds geldt dat over bijna geen enkele KPI gerapporteerd wordt (omdat de realisatie tot op heden nog minimaal is en de uitgangssituatie nog niet duidelijk is). Zie tabel 4. Provinciale Staten zijn in de P&C-documenten niet op de hoogte gebracht van de redenen voor het ontbreken van de (onderdelen van) KPI's. Over sommige KPI's kan pas over enkele jaren inzicht in de voortgang worden verschaft. Over 'revolverendheid' bijvoorbeeld wordt in het algemeen gesteld dat daarin geen inzicht kan worden gegeven, omdat het daarvoor nog te vroeg is.

Tabel 4: Gebruik KPI's in begrotingen en jaarstukken

Fonds (aantal KPI's)	Afwijkend gebruik van de KPI's in de begrotingen en jaarstukken
Breedbandfonds (6)	Eén KPI wordt niet genoemd ('effectiviteit van het fonds') en voor twee KPI's ('revolverendheid' en 'spreiding') kan nog geen inzicht worden gegeven in de voortgang
Energiefonds (6)	Eén onderdeel van één KPI wordt niet genoemd ('maximaal 10% fondsvermogen in één project') en op de KPI 'revolverendheid' wordt niet in alle begrotingen en jaarstukken ingegaan
Innovatiefonds (5)	Over één KPI ('revolverendheid') kan nog geen inzicht worden gegeven in de voortgang
Groen Ontwikkelfonds (5)	Over twee KPI's ('omvang van categorie C $\geq$ A' ¹⁰ en 'multiplier') wordt niet gerapporteerd, omdat de realisatie tot op heden minimaal is. Over een derde KPI ('gewogen mate van spreiding') wordt niet gerapporteerd, omdat de provincie deze niet relevant vindt voor het fonds, aangezien de gewogen mate van spreiding vastgelegd is op de ambitiekaart van het fonds. Over een vierde KPI ('mate van uitputting') wordt gesteld dat deze niet meetbaar is en naar een nieuwe indicator wordt gezocht ('basis op orde')
Brabant C fonds (geen)	Er zijn geen KPI's geformuleerd, maar wel enkele prestatie-indicatoren opgenomen over het fonds. Op de mate van revolverendheid wordt niet ingegaan

Ook in de paragraaf verbonden partijen in de provinciale begrotingen en jaarstukken dient gerapporteerd te worden over een aantal gegevens van de fondsen. Uit ons onderzoek bleek dat per abuis geen aandacht is besteed aan het Groen Ontwikkelfonds en het Brabant C fonds bij het onderwerp 'risico's' in de begroting 2016.

- *Ook op andere punten is de informatie voor verbetering vatbaar*

De informatie van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten sluit over het algemeen aan bij de informatie die Gedeputeerde Staten hierover van de fondsen hebben verkregen. Alleen zijn Provinciale Staten niet op de hoogte gebracht dat bij het Groen Ontwikkelfonds de basis niet op orde is en wat de gevolgen daarvan zijn.

In de P&C-documenten over 2014 en 2015 wordt bij het programma *Investeringsagenda* over de fondsen gerapporteerd. Vanaf de begroting 2016 zijn de fondsen, door een wijziging in de begrotingsopzet, ondergebracht bij de inhoudelijke begrotingsprogramma's waarmee ze beleidsmatig een relatie hebben. Voor het Groen Ontwikkelfonds, die daarin als enige fonds een eigen productgroep heeft, wordt in de begroting zelf ingegaan op de voortgang en KPI's. Over de voortgang en KPI's van het Breedbandfonds, Energiefonds en Innovatiefonds wordt daarentegen in de bijlage bij de begroting (*Uitwerking investeringsagenda: fondsen*) gerapporteerd. In de begroting 2016 wordt naar deze bijlage verwezen, maar in de begroting 2017 niet. De voortgang van het Brabant C fonds wordt op verschillende

¹⁰ De categorieën A, B en C hebben betrekking op de omvang van de te realiseren gronden en de inbreng van middelen hiervoor.

plekken behandeld: in 2016 zowel in de begroting als in de bijlage en in 2017 enkel in de begroting. Dit bemoeilijkt het zoeken naar informatie over de fondsen.

In de paragraaf verbonden partijen wordt in de praktijk op de helft van de voorgeschreven onderwerpen ingegaan. De andere helft van de voorgeschreven onderwerpen komt aan de orde in de bijlage. In de paragraaf verbonden partijen wordt echter niet verwezen naar deze bijlage. Ook dit komt de duidelijkheid niet ten goede.

In de P&C-documenten hebben we verschillende voorbeelden gezien van informatie die inconsistent is, of onnauwkeurig en/of verwarrend. In onderstaand kader zijn enkele voorbeelden opgenomen. Zie voor meer voorbeelden de twee kaders in hoofdstuk 5 van Deel II.

Kader 1: Onduidelijkheden in begrotingen en jaarstukken

- In de P&C-documenten wordt voor het Breedbandfonds gesteld dat het nog te vroeg is om iets over de revolverendheid van het fonds te kunnen zeggen. In de jaarstukken 2015 en de begroting 2017 wordt daarnaast ook opgemerkt dat de nu gecommitteerde projecten naar verwachting revolverend zijn. Voor een lezer zonder kennis van het verschil in definitie tussen revolverendheid van een fonds en revolverendheid van de projecten uit dat fonds, komt het de duidelijkheid niet ten goede als, zonder toelichting, in eenzelfde document op de ene plek over een bepaalde KPI 'x' gerapporteerd wordt en even later in de tekst 'y'.
- Hetzelfde geldt voor inconsistente informatie in opeenvolgende documenten. Dat geldt bijvoorbeeld voor het Energiefonds en Innovatiefonds, waarover Gedeputeerde Staten in het ene jaar schrijven dat de ratio op dat moment 0,65 is en het rendement op het geïnvesteerd vermogen positief is. Een jaar later schrijven ze dat pas na 8 jaar iets kan worden gerapporteerd over deze KPI.
- Over één van de KPI's ('mate van uitputting') van het Groen Ontwikkelfonds wordt in de bestuursrapportage 2015 vermeld dat deze niet meetbaar is, maar dat dit bij de jaarstukken 2015 opgelost zal zijn. In de begroting 2016 wordt daarentegen wel een verwachting gegeven voor deze KPI. In de bestuursrapportage 2016 wordt gesteld dat (nog) gewerkt wordt aan een nieuwe indicator. In de begroting 2017 is geen informatie meer opgenomen over deze indicator. Er wordt nog steeds gezocht naar een nieuwe indicator, zo blijkt uit de gesprekken. De KPI is niet geschikt omdat de basis niet op orde is. Dit komt omdat de kaart met het overzicht van de gerealiseerde en nog te realiseren natuur niet juist bleek. In geen enkel P&C-document wordt deze reden genoemd.
- Over het Brabant C fonds zijn zowel in de begroting 2016 als de daarbij behorende bijlage prestatie-indicatoren opgenomen. De begroting bevat echter, per abuis, minder gedetailleerde informatie dan de bijlage. Daarnaast ontbreken in deze begroting bij de meeste prestatie-indicatoren streefwaarden, terwijl deze wel worden weergegeven in de bijlage.
- Door het gebruik van verschillende termen bij beoogde en gerealiseerde prestaties die ook nog eens technisch van aard zijn weet een lezer zonder parate kennis van het investeringsproces niet in hoeverre de beoogde prestatie is gerealiseerd.
- Doordat in de jaarstukken 2014 niet altijd vermeld wordt wat beoogd werd, moet de lezer zelf de begroting erbij nemen om te kunnen bepalen in hoeverre gerealiseerd is wat beoogd werd.
- Voor het Breedbandfonds en Energiefonds worden in de jaarstukken 2015 zonder toelichting andere KPI's (en voortgangsgegevens) opgesomd dan in de bijbehorende begroting. Dit kan bij een lezer vragen oproepen als: waarom andere KPI's (en voortgangsgegevens) dan gepresenteerd in de begroting?

- Binnen de jaarstukken 2015 wordt voor het Breedbandfonds op verschillende plekken verschillende informatie gegeven over het aantal gecommiteerde projecten in 2015: eerst 3 en daarna 4. Daar het 'extra' project begin 2016 positief is beschikt en de jaarstukken betrekking hebben op 2015, zou het duidelijker zijn geweest als bij de resultaten uit 2016 expliciet zou zijn vermeld dat deze in 2016 zijn gerealiseerd.
- De begroting 2016 meldt over het Breedbandfonds dat de aanvragen bedrijventerreinen 'nog wat achter blijven'. Door het gebruik van het woord 'wat', wordt een positiever beeld geschetst dan waarvan in werkelijkheid sprake is daar er tot dan toe slechts 145 van de 3.000 aansluitingen op bedrijventerreinen zijn voorzien (5%), terwijl het andere deel van de doelstelling de 50.000 aansluitingen voor bijna 80% is voorzien.
- Voor het Energiefonds wordt in de begroting gesproken over realiseren van de verwachte investering van € 11,5 miljoen. In de daarna gepresenteerde tabel wordt echter gesproken over een verwacht geïnvesteerd fondsvermogen van € 20,5 miljoen in het betreffende jaar. Het is onduidelijk hoe deze bedragen zich tot elkaar verhouden.

Bijlage 1 Kernprestatie-indicatoren (KPI's) document *Monitoring, rapportage en verantwoording*

Breedbandfonds

KPI's van het Breedbandfonds	Normen
1. De mate van revolverendheid De verwachte eindwaarde van het fonds (beschikbaar gestelde middelen plus rendement minus kosten en afschrijvingen)	De eindwaarde is na 25 jaar $\geq$ de initiële inleg (nominaal revolverend, inflatie buiten beschouwing gelaten)
2. Vergroten marktdynamiek	Aantal projecten in de pijplijn
3. De multiplier Totaal geïnvesteerd vermogen/provinciaal geïnvesteerd vermogen	De multiplier > 2
4. Het gerealiseerde aantal aansluitingen als percentage van de totale opgave	Jaar 3 is 20%, jaar 4 tot en met 7 is 15% per jaar en jaar 8 tot en met 10 in totaal 20% van de opgave
5. Spreiding van de uitrol in witte gebieden en bedrijventerreinen	Aantal gerealiseerde aansluitbare huizen en/of aangesloten bedrijfspanden per project als percentage van de totale opgave witte panden per gemeente
6. Effectiviteit van het fonds	Investeringskosten aansluiting/aantal aansluitingen Totale fondsbeheerkosten/gerealiseerde aansluitingen

Energiefonds

KPI's van het Energiefonds	Normen
1. De mate van uitputting van het fonds Het nog beschikbare vrije vermogen is voldoende groot om de nog te realiseren grootheden van de maatschappelijke opgave binnen de gestelde kaders te bewerkstelligen	Percentage gerealiseerde maatschappelijke opgaven ten opzichte van het percentage gebruik van het fondsvermogen
2. De minimale CO2 reductie per geïnvesteerde euro	> 30 kg CO2 besparing per euro investering
3. De mate van revolverendheid De verwachte eindwaarde van het fonds (beschikbare middelen plus investeringen (kapitaalwaarde projecten) plus rendement minus kosten en afschrijving) De naar investering gewogen gemiddelde looptijd van de investeringen	De verwachte eindwaarde is na 3 jaar en elk opvolgend jaar $\geq$ de initiële waarde De gewogen gemiddelde looptijd is > 12 jaar
4. De multiplier Het totaal geïnvesteerd vermogen/provinciaal geïnvesteerd vermogen	De multiplier > 4
5. De gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave in aantallen en vermogen (CO2-reductie en ingezet fondsvermogen)	Lineair oplopend: ieder jaar 4% van de doelstelling
6. De maxima van de gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave van het fondsvermogen	<ul style="list-style-type: none"> • Maximaal 33% per technologie • Maximaal 10% per initiatiefnemer • Aantoonbare inspanning in financiering en kleinschalige projecten

Innovatiefonds

KPI's van het Innovatiefonds	Normen
1. Het innovatiefonds heeft aan het eind van de looptijd dezelfde nominale waarde als bij aanvang (€ 125 miljoen)	De verwachte eindwaarde jaar van het fonds is na 24 jaar gelijk aan de initiële inleg
2. Het innovatiefonds verleidt andere financiers om zoveel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Brabant	Met € 125 miljoen aan middelen mobiliseert het innovatiefonds minimaal € 250 miljoen aan middelen van andere financiers - dit komt neer op een multiplier van 3
3. Bijdragen aan nieuwe oplossingen voor maatschappelijke opgaven middels innovaties in bijvoorbeeld duurzame agro-foodketens, gezond ouder worden, slimme mobiliteit en duurzame energie	De totale investeringsportefeuille van het innovatiefonds bestaat voor 40-50% uit bedrijven die zich richten op maatschappelijke opgaven
4. Het innovatiefonds versterkt de Brabantse economie en bevordert de werkgelegenheid door ondersteuning van innovatieve MKB-bedrijven in de (cross-overs van) topclusters van Brabant: Hightech systems & materialen, life sciences, biobased economy, agrofood, logistiek en maintainance en de daarmee samenhangende sectoren zoals de creatieve industrie en breedbanddiensten	De totale investeringsportefeuille van het innovatiefonds bestaat uit 50-60% uit bedrijven (cross-overs van) topclusters
5. Sluiten van de keten van financieringsmogelijkheden voor innovatieve MKB-bedrijven in de topclusters van Noord-Brabant. Met name in de (Pre-)Seed, Early stage en Growth fasen van bedrijfsontwikkeling is het marktfalen het meest prominent	De totale investeringsportefeuille van het innovatiefonds bestaat voor minimaal 60% uit bedrijven in (Pre-) seed, Early stage en Growth fasen van bedrijfsontwikkeling waarbij marktfalen het meest prominent is

Groen Ontwikkelfonds

KPI's van het Groen Ontwikkelfonds	Normen
1. De mate van uitputting van het fonds. Het nog beschikbare vrije fondsvermogen is groot genoeg om de nog te realiseren maatschappelijke opgave binnen de gestelde kaders waar te maken	Percentage gerealiseerde maatschappelijke opgave ten opzichte van het procentuele gebruik van het fondsvermogen
2. De omvang van categorie C is minstens even groot als de omvang van categorie A in de provinciale EHS	Categorie C $\geq$ categorie A
3. De multiplier De totale inbreng aan middelen en grond in categorie A, B en C versus de provinciale aan middelen in grond in categorie A, B en C	De multiplier $\geq$ 2 voor de provinciale EHS
4. De gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave in aantallen, vermogen en inbreng in middelen en grond	Jaar 1 + 2 is 5%. Jaar 3 en volgend zijn gemiddeld 7,5%
5. De gewogen mate van spreiding van de gerealiseerde grootheden van de maatschappelijke opgave over de categorieën A, B en C en de manifestpartners	Gelijkmatige gewogen procentuele spreiding